

Nacka Miljövårdsråd

Nacka 2007-11-14

Tekniska Nämnden
TN 2005/16
VA-enheten
Nacka kommun
131 81 Nacka

Remissvar angående förslag till Dagvattenstrategi för Nacka

Nacka Miljövårdsråd lovordar kommunens initiativ att upprätta en dagvattensstrategi. Det är en väl känd faktor – dock inte hos gemene man – att förorenat vatten kräver dyra reningsåtgärder och att det är samhälleligt eko/ekonomiskt fördelaktigt att minska de förorenande källorna.

Tyvärr är de förorenande källor intimt relaterade till stadens förtätningsgrad. En större förtätning åtföljs av en ökad förorening av dagvattens flöden vilket väl beskrives i kommunens remissförslag. Frågan som NMR ställer upp är hur långt en förtättningsprocess kan drivas innan en irreversibel eko-ekonomiskt smärtgräns uppstår.

På sida 3 andra stycket i det remitterade förslaget står att läsa: *”Vi skall komma tillrätta med befintliga problem och samtidigt planera så att inte nya problem tillkommer, när Nacka utvecklas.”*

På sida 4 första stycket står: *”Dagvattenhanteringen måste tidigt komma in som ett naturligt steg i planprocessen och även fungera i bygg- och förvaltningsskedet.”*

Remissmaterialet vittnar om en stor biologisk och kemisk kunskap över konsekvenserna av ett förorenat dagvatten i Nacka. NMR kan dock konstatera att den kunskapen inte ofta tillgodosöker sig i den faktiska fysiska planeringen. Orsaken kan grunda sig i

otillräcklig ekologisk kompetens från planerarnas/bygglovshandläggarnas sida kombinerad med dito från politisk sida. **Ett färskt exempel:** utbyggnaden av Sickla köpkvarter.

Därför väljer NMR att, istället för att gå in på detaljer, fokusera problematiken sedd ur ett helhetsperspektiv och citerar härmed Miljövårdsrådets tidigare ledamot humanekologen professor Bengt Hubendicks skrivelse daterad 90-talet där han påtalar att ”koncentrationen har sitt pris”.

PRINCIPIELLT OM STADSTILLVÄXT

Att eftersträva stadstillväxt genom utvidgning eller förtätning tycks vara ett självklart och oreflekterat mål i sig. Detta bottenar delvis i okunskap om tillväxtens djupare innebörd, i synnerhet dess termodynamiska aspekt.

Tätorten, staden och i synnerhet storstaden (där stad och kranskommuner, vilkas innevånare i huvudsak får sin utkomst i staden, måste ses som en enhet) är en form av tillkämpad ordning. En befolkning som är mer eller mindre jämnt utspridd över sitt försörjningsunderlag representerar däremot inte en tillkämpad ordning. Den representerar ett stabilt jämviktsläge med minimalt resurssvinn. När man skrapar ihop en massa människor från ytor och samlar dem i en stad är det som sagt ett uttryck för tillskapad ordning. Ju längre driven ordning desto mer osannolikt resultat. Insatserna som krävs för att upprätthålla den osannolika och därmed sårbara strukturen växer. Vinsten är täta kontakter mellan människor och mänskliga aktiviteter (samtidigt som ensamheten i trängsel blir ett växande problem). Men koncentrationen har sitt pris.

Först och främst bottenar priset i att staden är biologiskt improduktiv och tärande. Produkter från en biologiskt produktiv landsbygd måste transporteras till var och en i staden. Man blir beroende att en tekniskt avancerad transportapparat som är energidyr i uppbyggnad, drift och underhåll, en apparat som också är miljöbelastande.

Koncentrationen, den osannolika tillkämpade strukturen med sin sårbarhet, är i och för sig resurskrävande. Allt resursutnyttjande utmynnar i degraderad energi och materia. Mycken energi måste mobiliseras, utnyttjas, avtappas på sin arbetsförmåga och kvalitet och till slut resulterar i lågvärdig energi i form av spillvärme. Energimobiliseringen som den nu sker är i stor utsträckning kopplad till utlösning av okontrollerade materialflöden, t ex i form av luftförorenande avgaser.

Staden och den väldiga apparat av trafikleder, transportmedel kablar och rörledningar som hör till dess förutsättningar tvingar fram en enorm materialmobilisering, vilken i slutändan resulterar i degraderad materia i form av miljöbelastande avfall, ofta i okontrollerade flöden. Staden är ekologiskt sett oekonomisk och drar med sig ett enormt svinn av resurser. Man bör betänka att transporter, som står för en del av svinnet, inte i och för sig är produktiva utan är en belastande följd av det system vi skapat.

Hela vårt industrisamhälle, som storstaden är uttryck för, är ytterst resurskrävande. Resursuppbyggnad och produktion sker i naturen med solstrålning som drivmedel. Födoproduktion genom jordbruk är en (ofta förment) effektiviserad tillämpning av detta. Industrin kan bara konsumera resurser. Visst producerar industrin själv nya produkter genom ordnande processer, men all ordning som skapas, som tillkämpas, måste betalas med ett pris som totalt sett resulterar i resursförbrukning. Eftersom verkningsgraden aldrig kan nå hundra procent betyder det att priset är större än den åstadkomna produkten. När produkten genom konsumtion övergår i avfall, och man på så sätt kompletterar energi- och materialdegradering, har man egentligen avhänt sig vinsten också.

De stora minusposterna bakom industrisamhällets, inklusive urbaniseringen, rulljans – om man nu bortser från livskvalitetsaspekter – är just energi- och materialdegradering. Eftersom de posterna normal inte finns med i ekonomiska kalkyler har vi en skev och orealistisk syn på industrisamhällets och urbaniserings lönsamhet.

Just i storstaden har vi en koncentration av energi- och materialdegradering. Det är helt enkelt en del av priser för att hålla storstaden på fötter. Att låta stora städer växa genom förätning eller utvidgning – för att inte tala om att arbeta för detta – är inte välbetänkt. Det drar med sig ett högt pris som tyvärr aldrig redovisas ordentligt.

Så vitt jag vet har för övrigt ingen på allvar försökt räkna ut om det arbetskraftsmässigt blir någon vinst när en stor stad växer. Hur stor del av invandrad arbetskraft går åt till vidareuppbyggnad, drift och underhåll i vid bemärkelse av den växlande stadens komplicerade apparat? Bli det något netto över, det är frågan. Kanske finns det en optimal storlek där stadens för- och nackdelar balanserar. Strävan att få stora städer att växa är i varje fall en felsatsning. Man bör vidare vara medveten om att stadstillväxt ovillkorligen sker på landsbygdens bekostnad och rimmar illa med det erkända målet ”hela Sverige ska leva”.

Bengt Hubendick

Det är en känd faktor att dagvattnets vandring varierar beroende på platsens topografi, vegetationens marktäckning och markens porositet. Problem uppträder när träden fällt, marken planats ut /hårdgöres genom asfaltering/nybyggnation och biltrafiken ökas.

Att asfaltera och hårdgöra exempelvis stora parkeringsytor försvaras ofta med att det lättar upp snöskottning och minskar kostnader. Ett synsätt som går stick i stäv med den föreslagna ”vattenpolicy”. NMR kan konstatera att stora asfalterade ytor florerar överallt i Nacka kommun. Det är angeläget, anser NMR, att väg- och vatteningenjörerna inom kommunens tjänst tillämpar en planeringsmetodik överensstämmande med den nya vattenpolicy så att Nacka inte förlorar sin av politikerna kallad ”grön kommun”

För Nacka Miljövårdsråd

Jan Åman
ordförande

Detta remissvar har lagts ut på webben som <http://www.nackamiljo.se/dagvatten.pdf>